

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

«ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ: Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ»

Η παρούσα έκθεση αποτελεί την πρώτη από τις δύο ειδικές εκθέσεις μέσω των οποίων ο Συνήγορος του Πολίτη αποσκοπεί να αποτυπώσει την πολυετή και πολύπλευρη εμπειρία του αναφορικά με τα ζητήματα που δημιουργούν εμπόδια στην υγιή ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Βασικός σκοπός του εγχειρήματος αυτού είναι η διατύπωση προτάσεων που φιλοδοξούν να συνεισφέρουν στην προσπάθεια εξεύρεσης λύσεων για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στη σημερινή δυσμενή οικονομική συγκυρία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη στην πρώτη ειδική έκθεση εστιάζει στα εμπόδια που προκύπτουν από την εφαρμογή των κανόνων περί είσπραξης και εξόφλησης οφειλών από τους δημόσιους φορείς.

Η Αρχή διαπιστώνει ότι τα τελευταία έτη, με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και την συνακόλουθη προσπάθεια του Κράτους να περιορίσει τις δαπάνες του και να αυξήσει τα έσοδά του, το στενά ταμειακό/είσπρακτικό συμφέρον του Κράτους φαίνεται ότι απέκτησε, στις επιλογές του νομοθέτη, ένα σαφές προβάδισμα έναντι κάθε άλλου συμφέροντος ή δικαιώματος. Έτσι έχει δημιουργηθεί σειρά προβλημάτων που έχουν ως αποτέλεσμα τη συρρίκνωση της ρευστότητας των επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα δεν υπάρχουν αποτελεσματικές μέθοδοι ρύθμισης των οφειλών των επιχειρήσεων και κατάλληλο περιβάλλον για την επανεκκίνηση της δραστηριότητάς τους.

Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος του Πολίτη προτείνει:

Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων καθυστέρησης των δημοσίων φορέων να εξοφλήσουν τις οφειλές τους προς τους ιδιώτες/επιχειρήσεις:

- Επανεξέταση της αναγκαιότητας διατήρησης του συνόλου των προληπτικών εγκρίσεων και ελέγχων προς αντικατάστασή τους από αυστηρούς κατασταλτικούς ελέγχους, ώστε και να μην τίθενται χρονικά και διαδικαστικά προσκόμματα στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αλλά και να αντιμετωπίζονται αποτελεσματικά (εκ των υστέρων) οι διαπιστωθείσες παραβάσεις.
- Διευκρίνιση, με νομοθετική ρύθμιση, του ουσιώδους ζητήματος της έκτασης του ελέγχου, κατά την εκκαθάριση της δαπάνης, της νομιμότητας των διοικητικών πράξεων επί των οποίων στηρίζεται μία δαπάνη φορέα του δημοσίου, ήτοι εάν ο έλεγχος μπορεί να κάμπτει το τεκμήριο νομιμότητας της διοικητικής πράξης.
- Πρόβλεψη ως χρονικού σημείου έκδοσης του τιμολογίου από τον επιχειρηματία-αντισυμβαλλόμενο δημοσίου φορέα εκείνου μετά την ολοκλήρωση και της διαδικασίας θεώρησης του χρηματικού εντάλματος από το Ελεγκτικό Συνέδριο, ήτοι κατά την είσπραξη της απαίτησης.
- Αξιοποίηση-εφαρμογή στην πράξη των ήδη υπάρχουσών διατάξεων που προβλέπουν την εξωδικαστική επίλυση των διαφορών μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων φορέων, ώστε οι πολίτες των οποίων οι απαιτήσεις

απορρίπτονται, κατά την εκκαθάριση της δαπάνης, ως μη νόμιμες, να μην εξαναγκάζονται στην άσκηση ενδίκων βοηθημάτων, αλλά να κρίνονται οι απαιτήσεις τους εξωδικαστικώς. Προς την κατεύθυνση αυτή, ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη ως του μοναδικού θεσμού διαμεσολάβησης μπορεί επίσης να είναι ιδιαίτερα σημαντικός.

- Αυτοδίκαιη αναστολή της είσπραξης του ΦΠΑ όταν αυτός αφορά συναλλαγές για τις οποίες το τιμολόγιο ή η απόδειξη παροχής υπηρεσίας επιστράφηκαν από το δημόσιο φορέα ως μη δυνάμενα να θεωρηθούν.
- Τροποποίηση των διατάξεων περί παραγραφής απαιτήσεων κατά του Δημοσίου, με πρόβλεψη αναστολής αυτής λόγω των έκτακτων δημοσιονομικών συνθηκών και κατά χρονικό διάστημα αντίστοιχο με την περίοδο δημοσιονομικής προσαρμογής της χώρας.
- Δημοσιοποίηση, π.χ. μέσω ανάρτησής τους στη ΔΙΑΥΓΕΙΑ, των πινάκων όπου καταγράφονται οι εξοφληθείσες απαιτήσεις των δημοσίων φορέων προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις, ώστε να καμφθεί η γενικευμένη και δυστυχώς πολλές φορές δικαιολογημένη δυσπιστία για τα κριτήρια προτεραιότητας βάσει των οποίων δημόσιοι φορείς (κυρίως ΟΤΑ) προβαίνουν στην εξόφληση των εις βάρος τους οικονομικών απαιτήσεων.
- Κατά προτεραιότητα εξόφληση από τους δημόσιους φορείς των απαιτήσεων για τις οποίες υφίσταται δικαστική απόφαση, έτσι ώστε η διοίκηση όχι μόνο να εκπληρώνει το εκ του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθήκον της για συμμόρφωση προς τις δικαστικές αποφάσεις, αλλά και να αποφεύγει την σώρευση των τόκων υπερημερίας και των προστίμων μη συμμόρφωσης.
- Πρόβλεψη εναλλακτικών τρόπων εξόφλησης χρηματικών οφειλών δημοσίων φορέων έναντι πολιτών και επιχειρήσεων (π.χ. μέσω αντιπαροχής) ειδικά στην περίπτωση χρηματικών απαιτήσεων χαμηλής οικονομικής αξίας, εφόσον, βεβαίως, κάτι τέτοιο θα το αποδεχόταν ο δικαιούχος. Ενδεικτικά, στην περίπτωση Δήμων η αντιπαροχή θα μπορούσε να αφορά την παροχή καρτών ελεγχόμενης στάθμευσης, εισιτηρίων για πολιτιστικές εκδηλώσεις του Δήμου ή άλλες παροχές για τις οποίες κανονικά οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταβάλουν κάποιο οικονομικό αντίτιμο. Θα μπορούσε, επίσης, να εξετασθεί η δυνατότητα παροχής άλλων προνομίων (π.χ. στην περίπτωση δικαιούχων οικονομικών απαιτήσεων που κατοικούν στον οφειλέτη Δήμο, η απαλλαγή τους από την καταβολή μη ανταποδοτικών τελών ή φόρων για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα).

Προς αντιμετώπιση των προβλημάτων από την εντατικοποίηση του τρόπου αναζήτησης και είσπραξης των απαιτήσεων των δημοσίων φορέων κατά των ιδιωτών/επιχειρήσεων:

- Πιστή τήρηση των διατάξεων για την αποσβεστική προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να βεβαιώνονται ταμειακά οι οφειλές των δημοσίων φορέων, σε συμμόρφωση προς την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας.
- Τήρηση από τις αρμόδιες υπηρεσίες (π.χ. Δικαστικά Τμήματα των Δ.Ο.Υ. κ.λπ) των αρχών της αναλογικότητας και της χρηστής διοίκησης, κατά την λήψη των μέτρων αναγκαστικής κατάσχεσης, καθώς και ορθή εφαρμογή των διατάξεων περί χορήγησης αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας.
- Πρόβλεψη εναλλακτικών τρόπων εξόφλησης των οφειλών των πολιτών προς τους δημόσιους φορείς, πέραν της χρηματικής καταβολής (π.χ. μέσω μεταβίβασης ακινήτων).

- Επανεξέταση της ποινικής απαξίας της μη εμπρόθεσμης καταβολής ληξιπρόθεσμων οφειλών προς το Δημόσιο ή, πάντως, αύξηση των ποσών, η μη αποπληρωμή των οποίων θα θεωρείται ποινικό αδίκημα.

Προς διεύρυνση των δυνατοτήτων συμψηφισμού των εκατέρωθεν οφειλών μεταξύ ιδιωτών/επιχειρήσεων και δημοσίων φορέων:

- Κατάργηση της εξαίρεσης από την δυνατότητα υπαγωγής σε ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων οφειλών για τους οφειλέτες που έχουν καταδικασθεί ή έχει ασκηθεί κατά αυτών ποινική δίωξη για φοροδιαφυγή.
- Παροχή ουσιαστικών διευκολύνσεων στις επιχειρήσεις που έχουν πληγεί από την οικονομική κρίση μέσω ρυθμίσεων των οποίων οι προϋποθέσεις υπαγωγής να μην είναι απαγορευτικές και τα ευεργετικά τους αποτελέσματα να μην μπορούν να αρθούν οποτεδήποτε από το Δημόσιο (μέσω συμψηφισμού ή αναγκαστικής εκτέλεσης), εφόσον ο επιχειρηματίας είναι απολύτως συνεπής στη ρύθμιση.
- Άμεση έκδοση της προβλεπόμενης στην παράγραφο 5 του άρθρου 83 ΚΕΔΕ απόφασης του Υπουργού Οικονομικών περί εξαίρεσης μη ληξιπρόθεσμων οφειλών από το συμψηφισμό.
- Εξαίρεση από τον αυτεπάγγελο συμψηφισμό περιπτώσεων στις οποίες η οφειλή του δημόσιου φορέα προέρχεται από σύμβαση (βάσει της οποίας προβλέπονται δόσεις αποπληρωμής και υπάρχουν εγγυήσεις διασφάλισης των συμφερόντων του δημόσιου φορέα), καθώς και όταν αιτιολογημένα δεν υφίσταται κίνδυνος ζημίας του δημόσιου φορέα.
- Συμψηφισμός, υπό προϋποθέσεις, φορολογικών και άλλων οικονομικών υποχρεώσεων έναντι του «στενού» δημόσιου τομέα, με βέβαιες και εκκαθαρισμένες απαιτήσεις του οφειλέτη σε βάρος φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης αλλά και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Αναφορικά με τους λοιπούς ανασταλτικούς παράγοντες της επιχειρηματικότητας

- Θέσπιση σταθερού και απλού φορολογικού νομοθετικού πλαισίου.
- Λήψη μέτρων για την διασφάλιση της διαφάνειας και την καταπολέμηση της διαφθοράς.